

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Viite: Vuosia 2024–2027 koskeva julkisen talouden suunnitelma (VNS 1/2023)

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2024–2027, VNS 1/2023 vp

Kiitos mahdollisuudesta osallistua keskusteluun ja antaa lausunto valtion selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2024–2027.

Valtiovarainministeriö arvioi selonteossa Suomen talouskasvun olevan v. 2023 nollan tuntumassa, mutta kiihtyvän lähivuosina yli pitkän aikavälin kasvuvauhdin. Maamme talouden rakenteellisia ongelmia ovat heikko tuottavuuden kasvu ja vähäiset tuotannolliset investoinnit, jotka pitävät talouskasvun verrattain hitaana myös pidemmällä aikavälillä. Pääministeri Orpon hallituksen talouspolitiikan painopisteet ovat taloudellinen vakaus, työllisyys, talouskasvu sekä hyvinvointipalvelujen turvaaminen.

Selonteossa todetaan, että julkisen talouden pysyvä rakenteellinen menojen ja tulojen epäsuhta on akuutti ongelma. Hallituksen tavoitteena on, että julkisen talouden rahoitusasema kohenee siten, että julkisen talouden alijäämä on korkeintaan 1 % suhteessa bruttokansantuotteeseen vaalikauden aikana eli vuoteen 2027 mennessä.

Selonteon mukaan kansainvälisen talouden kehitys voi olla myös ennustettua heikompaa. Erityisesti Kiinan ja Saksan talouskehitys voi olla ennustettua heikompaa. Edelleen on myös mahdollista, että sotatilanne Ukrainassa tai Venäjän sisäinen kehitys aiheuttavat uusia negatiivisia vaikutuksia maailman ja Suomen talouteen. Toisaalta investoinnit voivat yllättää myös positiivisesti, ja esimerkiksi energia- ja teknologiamurros voivat lisätä investointeja ennustettua enemmän.

Metsäsektorilla on näkyvä rooli Suomen ja suomalaisten taloudellisessa ja henkisessä hyvinvoinnissa. Sillä on keskeinen asema myös osana maamme huoltovarmuutta. Metsien käyttöön kohdistuukin paljon odotuksia mutta myös uhkia. Avainasemassa ilmaston lämmetessä, ja jo lämmentyä, on metsien terveys. Riippumatta siitä, harjoitetaanko jatkuvaa vai jaksollista kasvatusta, on erityistä huomiota kiinnitettävä metsien alkuvaiheen kehitykseen, jolla voidaan parantaa metsän tuhonkestävyyttä ja hiilensidontaa sekä varmistaa korkealaatuisen puuraaka-aineen saanti jatkossakin.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

Maa- ja metsätalousministeriön pääluokan määrärahat ovat kehyskaudella keskimäärin 2,6 mrd. euroa vuosittain. Tästä luonnonvaratalouden osuus on 7 prosenttia eli 176,6 miljoonaa euroa. Kala-, riista-, metsä- ja vesitalouteen sekä yleisiin luonnonvara-asioihin osoitetuilla määrärahoilla turvataan huoltovarmuutta, korvataan uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä, luodaan edellytyksiä luonnonvarojen kestäväan käyttöön perustuvalle kilpailukykyiselle yritystoiminnalle, sovitetaan yhteen luonnonvarojen käytön ja suojelun tarpeet sekä luodaan hyvinvointia luonnon virkistyskäytön avulla.

Hallitusohjelmassa on useita erinomaisia hyvään metsänhoitoon liittyviä kirjauksia. Haluamme erityisesti nostaa esiin metsien alkuvaiheen kehittymisen tärkeyden. Riippumatta siitä, harjoitetaanko jatkuvaa vai jaksollista kasvatusta, on kiinnitettävä erityistä huomiota metsän alkuvaiheen kehitykseen: uudistamistavan valintaan, taimettumiseen, viljelyyn, heinäntorjuntaan, taimikonhoitoon ja ajallaan ja oikein tehtyyn metsän harvennukseen.

Toinen keskeinen haaste on metsien terveydestä huolehtiminen. Terveet ja kasvukykyiset metsät luovat hyvinvointia koko yhteiskunnalle. Metsäkeskus arvioi, että hyönteis- ja myrskytuhoriskit ovat kasvaneet jo tapahtuneen ilmastonmuutoksen seurauksena. Jos metsät eivät sopeudu ilmastonmuutokseen, katoaa pohja myös metsänieluilta eli ilmastonmuutoksen hillinnältä. Metsien monimuotoisuutta ja lahopuun lisäämistä ei pidä hoitaa hallitsemattomien metsätuhojen kautta. Metsätuhojen seurannan, ennakkoinnin ja torjunnan kehittäminen on viipymättä nostettava kehittämiskohteeksi.

Metsäkeskuksen mielestä on perusteltua niin vesien suojelun, ilmastonmuutoksen, monimuotoisuuden kuin kannattavan metsätalouden näkökulmista edistää peitteistä metsänkasvatusta siihen soveltuvilla turvemailla. Metsäkeskus on valmis edistämään tavoitteen toteutumista erityisesti rehevillä turvemailla resurssiensa puitteissa.

Hallituksen talouspolitiikan painopisteet ovat taloudellinen vakaus, työllisyys, talouskasvu sekä hyvinvointipalvelujen turvaaminen. Metsien käytön on jatkossakin oltava kannattavaa niin omistajalleen, yrityksille kuin yhteiskunnallekin. Vain kannattava toimiala voi investoida tulevaisuuteen. Kannattavuus on välttämätöntä myös huoltovarmuuden kannalta. Hyvä metsänhoito pitää jatkossakin metsämme monimuotoisina, kasvukykyisinä ja terveinä, sekä luo edellytykset metsiin perustuvalle taloudelliselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille ja työllisyydelle.

Selonteon maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala koskevista kirjauksista tai eurotaulukosta ei suhteessa hallitusohjelmaan löydy riittävän painokkaista linjauksia edellä mainittujen metsien käytön kannalta keskeisten asioiden vahvistamiseksi. Yllättävän vähälle huomiolle jää myös EU:n säädökset ja ohjelmat, joilla tulee lähivuosina olemaan merkittävä rooli maamme metsien käytössä.

Ympäristöministeriön hallinnonala

Selonteon mukaan luonnonsuojelun määrärahoja suunnataan METSO- ja Helmi-ohjelmien toteutukseen sekä EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteisiin.

Metsäkeskus pitää linjausta hyvänä. Vapaaehtoisuuteen perustuvilla METSO- ja Helmi-ohjelmilla on laaja hyväksyntä maanomistajien keskuudessa, ja suojelun vapaaehtoisuus vahvistaa laajalti toimenpiteiden hyväksyttävyyttä ja suojelun sosiaalista kestävyyttä.

Luonnon monimuotoisuuden tilan parantaminen on globaali tavoite, johon Suomessa ovat sitoutuneet sekä julkinen hallinto että elinkeinoelämä. Suojelupinta-alan kasvusta huolimatta suurin osa metsistämme on jatkossakin talouskäytössä. Näin ollen luonnon monimuotoisuuden tulevaisuus ratkaistaan pääosin talousmetsissä. Julkisia panostuksia tarvitaan jatkossa nykyistä laajemmin myös talousmetsien luonnonhoitoon.

Metsäkeskus pitää monimuotoisuuden vahvistamisessa tärkeänä monimuotoisuustehokkuutta, sillä toiminnan tehokkuus on aina tärkeää toimittaessa rajallisilla resursseilla. Kattava, tarkka ja ajantasainen metsä- ja luontotieto mahdollistaa vaikuttavan ja kustannustehokkaan luonnon monimuotoisuuden vahvistamisen talousmetsissä. Metsä- ja luontotietoa tarvitaan myös EU-säädösten ja -ohjelmien toteutukseen.

Euroopan Unionissa on käynnissä useita metsien käyttöön liittyviä asiakokonaisuuksia. Suomelle ja ilmastomuutoksen hallinnalle on tärkeää, että metsämme ovat terveet ja kasvukykyiset eli sitovat hiiltä myös jatkossa. Tehtäessä metsien käyttöön liittyviä päätöksiä EU:ssa tai Suomessa on hallitusohjelman mukaisesti huomioitava laajasti alueelliset, taloudelliset, sosiaaliset ja ekologiset ulottuvuudet. Metsien kestävällä käytöllä voidaan omalta osaltaan vaikuttaa ilmastomuutoksen haasteisiin.

Liikenneministeriön hallinnonala

Hallitusohjelmassa on kunnianhimoisia kirjauksia liikenneverkon kehittämiseksi koko maassa. Metsäkeskus haluaa muistuttaa, että maassamme on 360 000

kilometriä yksityisteitä. Toimiva yksityistieverkko palvelee metsätalouden lisäksi monipuolisesti asutusta, pelastustointa, metsien virkistyskäyttöä ja luontomatkailua sekä tukee ilmastonmuutokseen sopeutumista. Yksityistieverkon toimivuus on tärkeää myös huoltovarmuuden vuoksi.

Yksityisteiden ml. metsäteiden kunnostuksen julkinen tuki ja tukiehtojen houkuttavuus sekä yksityisteiden kuntotieto ovat edellytys toimivan yksityistieverkoston säilyttämiseksi maassamme. Yksityistieverkon kunto on huolestuttavasti heikentynyt viime vuosina ja sen korjausvelka kasvaa koko ajan.

Varautumisen ja huoltovarmuuden ministeriryhmä esitti keväällä 2022 energia- ja puuhuollon turvaamiseksi yksityisteiden kuntokartoitusta. Eduskunta myönsi lisätalousarviossa 2022 hankkeelle 5 miljoonaa euroa (mom. 30.40.46). Hankkeen tarve on ollut esillä jo pitkään, mutta Venäjän hyökkäyssodan myötä tarve aktualisoitui. Hankkeessa määritellään puu- ja energiahuollon kannalta keskeisimmät yksityistiet, ja kartoitetaan noin 200 000 tiekilometrin ja 7 000 sillan kunto. Tietiedolle ja sen ylläpidolle tarvittaisiin tietojärjestelmä, joka on laajasti kaikkien operaattoreiden hyödynnettävissä. Laajan sidosryhmäkeskustelun perusteella parhaimpana järjestelmän kehittäjänä, ylläpitäjänä ja tietojen päivittäjänä pidetään Suomen metsäkeskusta. Metsäkeskus tarvitsee tietojärjestelmän rakentamiseen ja ylläpitoon pysyvän valtionavun lisäyksen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

Selonteon mukaan Ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen rahoitusmalleja uudistetaan kannustamaan laadukkaan ja tarkoituksenmukaisen koulutuksen järjestämiseen kustannustehokkaasti ja siten, että koulutuksen saavutettavuus voidaan turvata maan eri osissa. Hallitus vahvistaa oppimisen tukea ja opinto-ohjausta ammatillisessa koulutuksessa ja lukiokoulutuksessa mukaan lukien tutkintoon valmentava koulutus (TUVA). Tarkoitukseen osoitetaan lisärahoitusta 10 milj. euroa v. 2024 ja 20 milj. euroa vuodesta 2025 lukien. Tavoitteena on nivelvaiheesta toisen asteen tutkinnon suorittamiseen ulottuva selkeä ja saumaton oppimisen tuen järjestelmä.

Hallitus myös laatii laaja-alaisen toimenpideohjelman nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Kotimaisen puuraaka-aineen käyttö metsä- sekä energiateollisuudessa kasvaa lähivuosina. Samaan aikaan toimialan, mm. metsäkoneenkuljettajien ja puutavara-autokuljettajien, työvoimapula pahenee. Metsäkeskus korostaa toisen asteen koulutuksen merkitystä ja huomioimista työvoimapulasta kärsivillä aloilla.

Metsäkeskus pitää myös tärkeänä hallituksen ponnisteluja Suomen TKI-panostusten kasvattamiseksi, ja toivoo panostusten kohdistuvan merkittävästi tekniikan ja luonnontieteiden aloille. Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnalla on puusta kehitetty lukuisia fossiilisia raaka-aineita korvaavia uusia tuotteita, joista monet ovat jo kaupallistamisvaiheessa.

Valtion keskeiset tietojärjestelmähankkeet ja hallinto

Metsäkeskus on investoinut viime vuosina voimakkaasti tuottavuutta ja asiakaskokemusta parantaviin tietojärjestelmiin ja metsä- ja luontotiedon parantamiseen. Jotta hallinnon tuottavuutta voidaan parantaa digitalisaation avulla, pitää sähköisen asioinnin ja päätöksenteon vaatimukset huomioida jo säädösten valmisteluvaiheessa ja kaikilla hallinnonaloilla. Säädöksiä valmisteltaessa on aina huomioitava myös niiden toimeenpanon vaatima hallinnollinen resurssi. Edelleen pidämme tärkeänä, että hallitusohjelmassakin tärkeänä pidettävään digitalisaation edistämiseen on tarjolla ministeriökohtaista hankerahaa.

Pidämme myös erittäin tärkeänä hallitusohjelman kirjausta hallinnonalojen välisestä yhteistyöstä. Metsätoimialalle ja Metsäkeskukselle tämä tarkoittaa mm. metsä- ja luontotiedon sekä muilla valtionhallinnon toimijoilla olevan metsiin liittyvän tiedon parempaa yhteistä hyödynnettävyyttä. Tiedon käytettävyys edellyttää kaiken tiedon, esimerkiksi kaavatietojen, digitalisointia.

Ari Eini
johtaja

Jakelu Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
Valiokuntaneuvos Tuire Taina
Valiokuntakanslian sihteeri Marjo-Riitta Seppälä

Tiedoksi Suomen metsäkeskuksen johtokunta
Ylijohtaja Tuula Packalen, maa- ja metsätalousministeriö
Metsäneuvos Erno Järvinen, maa- ja metsätalousministeriö
Metsäneuvos Niina Riissanen, maa- ja metsätalousministeriö
Biotalousneuvos Anne Vehviläinen, maa- ja metsätalousministeriö

SIGNATURES

ALLEKIRJOITUKSET

UNDERSKRIFTER

SIGNATURER

UNDERSKRIFTER

This documents contains 5 pages before this page
Dokumentet inneholder 5 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 5 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 5 sider før denne side

Detta dokument innehåller 5 sidor före denna sida

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende